וכלים דומיא דאדם מה אדם דבעינן כוונה אף כלים נמי דקא מכוין להו אדם וכי תימא ביושב ומצפה מאי למימרא מהו דתימא ליגזור משום חרדלית של גשמים אי נמי ליגזור ראשין אטו כיפין קמ"ל דלא גזרינן ומנא תימרא דלא מטבלינן בכיפין דתנן מטבילין בראשין ואין מטבילין בכיפין שאין מטבילין באויר אלא חולין דלא בעי כוונה מיהא מנלן דתנן פירות שנפלו לתוך אמת המים ופשט מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות ופירות אינן בכי יותן ואם בשביל שיודחו ידיו טהורות ופירות בכי יותן איתיביה רבא לרב נחמן טבל לחולין והוחזק לחולין אסור למעשר הוחזק אין לא הוחזק לא הכי קאמר אע"פ שהוחזק לחולין אסור למעשר איתיביה טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל מאי לאו כאילו לא טבל כלל לא כאילו לא טבל למעשר אבל טבל לחולין הוא סבר דיחויי קא מדחי ליה נפק דק ואשכח דתניא טבל ולא הוחזק מותר לחולין ואסור למעשר אמר ליה אביי לרב יוסף לימא תיהוי תיובתא דרבי יוחנן מהא א"ל רבי יוחנן הוא דאמר כרבי יונתן בן יוסף דתניא רבי יונתן בן יוסף אומר וכובס מה ת"ל שנית מקיש תכבוסת שניה לתכבוסת ראשונה מה תכבוסת ראשונה לדעת אף תכבוסת שניה לדעת אי מה להלן בעינן דעת כהן אף כאן בעינן דעת כהן ת"ל וטהר מכל מקום מתקיף לה רב שימי בר אשי ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן נפלה סכין ושחטה אע"פ ששחטה כדרכה פסולה והוינן בה טעמא דנפלה הא הפילה הוא כשרה ואע"ג דלא מיכוין ואמרינן מאן תנא דלא בעי כוונה לשחיטה (א) אמר רבא רבי נתן היא בשחיטה אפילו רבי יונתן בן יוסף מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים פסול מכלל דחולין לא בעינן כוונה ורבנן נהי דלא בעינן כוונה לזביחה לחתיכה בעינן אמר רבא בהא זכנהו רבי נתן לרבנן מי כתיב וחתכת וזבחת כתיב אי בעינן כוונה לחתיכה אפילו לזביחה נמי ליבעי אי לא בעינן כוונה לזביחה לחתיכה נמי לא ליבעי היכי דמי נדה שנאנסה וטבלה אילימא דאנסה חבירתה ואטבלה כוונה דחברתה כוונה מעלייתא היא ועוד בתרומה נמי אכלה דתנן החרשת והשוטה והסומא ושנטרפה דעתה אם יש להן פקחות מתקנות אותן אוכלות בתרומה א"ר פפא לר' נתן שנפלה מן הגשר ולרבנן שירדה להקר: אמר רבא שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה לדברי הכל פסולה נשחטה

ה"ג **וכלים דומיא דאדם מה אדם דבר כוונה הוא.** אף כלים דקמיכוין להו אדם: **חרדלית של גשמים.** זרם גשמים המקלח מן ההר בכח ואין טובלין בו (א)דהנצוק והקטפרס אינו חיבור(ב) ולא הוו מקוה לארבעים סאה שהרי אין מ' סאה במקום אחד ואף על פי שיש הרבה למטה ולמעלה הא קתני אינו חיבור. חרדלית היינו קטפרס מדרון ורב האי גאון גרים(ג) הרדלית שבאין מדליו של הר: **נגזור ראשין אטו כיפין.** דתנן מטבילין כלים בראש הגל המתלש מן הים והלך למרחוק ובא לארץ נכנס אדם תחת ראשו ומקבלו דהוי טבילה זו במחובר לקרקע: **ואין מטבילין**(ד) **בכיפין.** שלא יזרוק כלים בכיפי הגל דהיינו באמצעיתו שהוא עשוי כיפה וטעמא כדמפרש מפני שהיא טבילת אויר ואין מטבילין באויר: **קמ"ל דלא גזרינן.** לשון קושיא הוא ודלא בעינן כוונה לחולין מנלן: **ידיו טהורות.** דלא בעינן כוונה לחולין: **אינן בכי יותן.** דלא אחשבה להך נפילה: **ואם בשביל שיודחו ידיו.** נתכוין ליטול את הפירות מן המים: **ידיו טהורות.** כ"ש שנתכוין: **ופירות הרי הן בכי יותן.** ומקבלין טומאה מכאן ואילך דאחשבה להך נפילת פירות ליטול ידיו בהגבהתן והוה ליה משקה שסופו לרצון ותנן (מכשירין פ"א מ"א) כל משקה שסופו לרצון אע"פ שאין תחלתו לרצון מכשיר: **לחולין.** לאכול חולין. הוחזק נתכוין בשעת טבילה לכך: **הכי קאמר.** לעולם חולין לא בעו כוונה והאי דתנא בהו הוחזק דאיצטריך לאשמועינן דאע"ג דאיכוין לטבילת טהרה לא הויא כוונת חולין כוונה למעשר: **רבי יוחנן.** דאמר לעיל [ע"א] אף לביתה לא טהרה: נגעי בגדים כתיב בהו ב' כבוסים(ה) תכבוסת ראשונה וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו וגו' לראות אם יפשה או יעמוד או יכהה וכיבוס שני לאחר הסגר שאחר כיבוס ראשון(ו) והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס בראשונה קודם הסגר וסר מהם הנגע בימי הסגר וכובס שנית לשום טבילה וטהר: **מה ת"ל שנית.** פשיטא דשנית הוא: **מקיש תכבוסת שנייה.** שהיא לשם טבילת טהרה: **לתכבוסת ראשונה.** שהיא להסגיר: **מה ראשונה לדעת.** אדם דכתיב(ז) וצוה הכהן וכבסו: **אף שניה לדעת.** ולא שיפול במים מאליו: **מי א"ר יוחנן.** דחולין בעי כוונה: **מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים.** שוחט קדשים שלא בכוונה דפסולין דכתיב(ח) לרצונכם תזבחו לדעתכם זובחו בפ"ק (לעיל יג.): **ורבנן.** דאמר לעיל וחכמים פוסלין: **וכנהו.** נצחן כלומר בזאת נראין דבריו מדבריהם: **מתקינות.** בודקות אותן בשעת וסתן ומטבילות אותן בשעת טבילתן: **לרבי נתן.** דאמר לא בעינן כוונה אפילו לחתיכה ודכוותה הכא קאמר רב אליבי' שנפלה מן הגשר שלא נתכונה אפילו לרחוץ ור' יוחנן לא מדמי טבילה לשחיטה דקדשים וכובס שנית ובשחיטה קרא קדשים להכשיר כדאמרינן מדגלי רחמנא מתעסק כו': **ולרבנן.** דבעו מיהא כוונה לחתיכה ודכוותה בטבילה מכשר רב אליבייהו: **כשירדה להקר.** (ד) ולא לטבול ונפלה כולה לתוך המים: **שחט.** פרה אדומה: **ושחט אחרת עמה.** חולין שנתכוין לה: **דברי הכל.** פרה פסולה מחמת מלאכה האחרת ובהמה כשרה: ה"ג **שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה דברי הכל פסולה נשחטה בהמה אחרת עמה לר' נתן פרה פסולה בהמה כשרה לרבנן פרה כשרה בהמה פסולה:**

וכי תימא ביושב ומצפה מאי למימרא. פירוש אי אמרת בשלמא דלא איירי ביושב ומצפה אלא סתמא כדקתני א"ש דמשמע לאשמועינן דחולין לא בעו כוונה אבל אי איכא למידחי דאיירי ביושב ומצפה מאי למימרא דליכא למימר דאתא לאשמועינן דבעו כוונה דהא לא משמע מיניה דאיירי ביושב ומצפה דסתמא קתני ונפל דמשמע טפי בלא יושב ומצפה (ב) והרי"ך פירש מאי למימרא דליכא למימר דאתא לאשמועינן דבעו כוונה דהא קתני טהורה משמע דקולא אתא לאשמועינן: **גזירה** משום חרדלית של גשמים. פירש בקונטרס ואין טובלין בחרדלית משום דתנן (טהרות פ"ח מ"ט) הנצוק והקטפרס אין חיבור ואין כאן מ' סאה במקום אחד אע"פ שיש הרבה למעלה ולמטה ונכנס פירש כן דאפילו יש כמה סאין באותו מדרון אסור לטבול בו דמקוה אינו מטהר בזוחלין כדתניא בת"כ אך מעין ובור וגו' אי מה מעין מטהר בזוחלין אף מקוה כו' ת"ל אך מעין ובור מעין מטהר בזוחלין ומקוה באשבורן ובקונטרס הביאה פרק במה אשה (שבת דף סה: ד"ה וסבר): **דתנן** מטבילין בראשין. קצת תימה דהאי משנה היא מה צריך לאשמועינן תרי זימני דמטבילין בראשין ושמא ההוא דמטבילין בראשין איירי מדאורייתא דומיא דאין מטבילין בכיפין דהוי מדאורייתא וההיא דגל שנתלש אשמועינן דאפילו מדרבנן לא גזרינן: **ופירות** הרי הן בכי יותן. היינו לאחר שהעלם דכל זמן שהן מחוברין במים לא מיתכשרי כדתנן במסכת מכשירין (פ"ד מ"ו) נדה שהיתה מדיחה לגון במערה טהור העלתהו כל שהוא טמא פירוש דלאו הוכשרו ו) והא דאמר פ"ק דפסחים (דף טו.) דאיכא תרי קראי לענין הכשר חד בתלושין וחד במחוברין וצריכי היינו כשנפלו במחוברין דמיתכשרי לאחר שהעלם ואע"פ שאז הם תלושין מכל מקום אצטריך משום דבתחלת דיבוקן היו במים מחוברים: **הוא** סבר דיחויי קא מדחי ליה נפק דק ואשכח דתניא כו'. וא"ת אמאי סבר דמדחי ליה והלא כבר זה דקדק מן המשנה דקתני ידיו טהורות ומה מדקדק יותר מברייתא זו וי"ל דיש חילוק בין טבילת כל גופו לנטילת ידים דטבילת גופו חמירא טפי וכן צריך לומר בסמוך דפריך מסתם משנה לר' יוחנן ומשני דשחיטה אפילו ר' יוחנן מודה ואכתי תקשי ליה משנה דמסכת מכשירין (פ"ד מ"ז) אלא טבילת ידים שאני: **נהי** דלא בעינן כוונה לזביחה. פירוש להתירה בזביחה זו לחתיכה מיהא בעינן פירוש לחתיכת סימנים כדפרישית (ג):

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ט מהל' מקואות הל"ח ועיין בכ"מ סמג עשין רמח טוש"ע יו"ד סי' רא סעיף ה:
נט ב מיי' פי"ב מהל' טומאת אוכלין הל"י סמג עשין רמו:
ס ג מיי' פי"ג מהל' שאר אבות הטומאות הל"ב:
סא ד מיי' שם ופ"א מהל' מקואות הל"ח ופי"א הל"ב:
סב ה מיי' פי"ג מהל' שאר אבות הטומאות הל"ב:
סג ו מיי' פ"ח מהל' איסורי ביאה הלט"ו ופ"ו מהל' תרומות הל"ה [ופ"ד מהלכות מטמאי משכב ומושב ה"ט] טוש"ע יו"ד סימן קצו סעיף ח:
סד ז מיי' פ"א מהל' מקואות הל"ח סמג עשין רמח טוש"ע יו"ד סימן קצח סעי' מח:
סה ח מיי' פ"ד מהל' פרה הל"ו [ויע"ש]:

◆

שיטה מקובצת

א] ואין טובלין בו כדתנן הנצוק והקטפרס: ב] ואין מטבילין כלים בכיפין שלא יזרוק: ג] שאחר כבוס ראשון כתי' והבגד: ד] אליביהו כשירדה להקר שנתכוונה לרחיצה ולא לטבול: ה] ושחט בהמת חולין אחרת עמה שנתכוין לה: ו] והא דאמרי' פ"ק דפסחים דאיכא וכו'. נ"ב עי' רש"י לעיל דף טו ע"א:

◆

רבינו גרשום

אטו כיפין כלומר ראשין גלים שמחוברין לנהר דהן בני טבילה אבל ליגזר ראשין אטו גלים שתלושין מנהר ונעשים כיפה שכשם שבכיפין לא מטבלינן כך בראשין דלא ליטבלו קמ"ל דלא גזרינן: אלא חולין דלא בעו כוונה מנלן מהא. פירות שנפלו לתוך אמת כו' כלומר דקא חזינן (הכא) שפשט (מעל) מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהור' אע"ג דלא קא מכוין לשום טבילת ידיו: ופירות אינן בכי יותן דבעינן לדעת והני נפלו שלא לדעת ואין מטמאין לפי שהכשירן לאו חשוב הכשר: ואם בשביל שיודחו. הפירות הרי היא בכי יותן דלדעת הן ותשוב הכשר. הוחזק אין לא הוחזק לא כו' כלומר אלמא בעינן [כוונה] לטבול קשיא לרב דאמר לא בעינן כונה לחולין. הכי קאמר אע"פ שהוחזק לחולין כו' כלומר ולעולם לא בעינן כונה: לימא תיהוי תיובתיה דר' יוחנן כלומר דאמר לחולין בעינן כונה. מה תכבוסת ראשונה לדעת כו' דבתכבוסת ראשונה כתיב הבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס דמשמע אשר תכבס לדעת ובתכבוסת שניה כתיב וכובס שנית וטהר דמשמע וכובס מכל מקום אפי' שלא לדעת ועכשיו מקשינן לתכבוסת ראשונה דבעינן לדעת אף תכבוסת שניה בעינן לדעת. מי אמר ר' יוחנן כו' כלומר דבעינן כוונה לחולין. והא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן נפלה סכין וכו' כלומר והא הכא חזינן דלא בעינן כוונה לחולין: מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים דפסול כו' ודיכא גלי רחמנא בקדשים דכתיב לרצונכם תזבחו לדעתכם זבחו: ורבנן נהי דלא בעינן כונה לזביחה כו' כלומר ורבנן בני מחלוקתו דר' נתן דפוסלין היכא דזרק סכין לנועצה בכותל והלכה ושחטה כדרכה נהי דלא בעינן כונה לזביחה לחתיכה בעינן והכא לא איכוון לשום חתיכה אלא לנועצה: כוונה דחברתה כוונה מעליותא היא ובתרומה נמי אכלה כלומר לרב. אמר רב פפא לר' נתן שנפלה מן הגשר כלומר לר' נתן דלא בעי כוונה לחולין אפי' לשום חתיכה דאפי' לא נתכוון אלא לנועצה שחיטתה כשרה. הכא נמי אפי' לא נתכוונה לשום רחיצה אלא שנפלה מן הגשר טבילתה טבילה לענין תשמיש המטה אצל בעלה דבעלה חולין. לרבנן דבעו כולה לשום חתיכה לענין שחיטה הכא נמי בעינן דנתכוונה להקר אע"פ שלא נתכוונה לטבילה מותרת אצל בעלה. אמר רבא שחט פרה ותשחטה בהמה אחרת כו' כלומר כתיב ושחט אותה לבדה ולא ישחוט אחרת עמה ולא יעשה שום מלאכה עמה משחיטתה ועד שרפתה ועכשיו ששחט פרה ובדרך שחיטת פרה נשחטה בהמה עמה בלא כוונה לר' נתן דאמר לא בעינן כוונה לשחיטה בהמה כשרה (בהמה כשרה) פרה פסולה דכיון דבהמה כשרה חשיבא מלאכה ופרה פסולה שפסל אותה מלאכה: לרבנן דאמרי

מסורת הש"ס

א) נ"א דבר, ב) [נ"ל דתניא וכ"א בחגיגה], ג) חגיגה יט. [תוספתא דמקואות פ"ד ה"ג], ד) חגיגה יט. מכשירין פ"ד משנה ז, ה) [שם ושם ליתא שיודחו ידיו טהורות], ו) חגיגה יח:, ז) [חגיגה שם], ח) [שבת טו. ושם נסמן], ט) לעיל יג:, י) [נס"א ליסף: מודה], כ) [לעיל יג. וזבחים מו. מנחות קי.], ל) נדה יג., מ) [טהרות פ"ח מ"ט], נ) [מקואות פ"ה מ"ו], ס) [ויקרא יג], ע) [ויקרא יט], פ) [כל זה פירש"י בחגיגה יט.], צ) [לעיל ע"א ד"ה ואין],

◆

תורה אור השלם

1. וְהַבֶּגֶד אוֹ הַשְּׁתִי אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָל כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר תְּכַבֵּס וְסָר מֵהֶם הַנָּגַע וְכֻבַּס שֵׁנִית וְטָהֵר: ויקרא יג נח
2. כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ: דברים יב כא

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואמר רבא רבי נתן: (ב) תוס' ד"ה וכי תימא וכו' והרי"ח פירש:

◆

מוסף רש"י

חרדלית של גשמים. ששוטפת ויורדת ממקום גבוה ויש בה ארבעים סאה והטובל בה לא עלתה לו טבילה משום דמקום קטפרס הוא מקום זקוף יותר מדי ומ' סאה שבו אינם במקום אחד ותנן הנילוק והקטפרס אינו חיבור, ואף אם אינו קטפרס נמי אין טובלין בו, לפי שאין מי גשמים מטהרים דרך זחילתן עד שיהו נקוין דרך אשבורן, דתניא בתו"כ אי מה מעין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין, ת"ל אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור, המעיין מטהר בזוחלין והמקוה באשבורן, ורבינו האי גרים הרדלית (חגיגה יט.). ראשין. אחד מראשי הגל כשהוא מגיע לארץ. אטו כיפין. אמצעיתו של גל שעומד באויר כמין כיפה, ואם הטביל כלים למעלה והטבילן בכיפה אינה טבילה כדמפרש ואזיל (שם). שאין מטבילין באויר. שלא אמרה תורה מקוה של אויר לטבילה (שם). ידיו טהורות. אע"פ שלא נתכוין (שם). ופירות אינן בכי יותן. דבעינן גבי הכשר יותן דומיא דכי יתן דניחא ליה (שם). ואם בשביל שיודחו ידיו. נתכוין ליטול פירות, הרי הוא בכי יותן ומקבלין טומאה מעכשיו, וכיון דנתכוין להדיח ידיו גלי דעתיה דניחא ליה בהך נפילה שעל ידיה הדיח ידיו (שם:). טבל לחולין והוחזק לחולין. כלומר נתכוין לטבול לשם חולין. הוחזק לשון כוונה כלומר נתכוין להעמיד גופו בחזקת טהור לחולין (חגיגה יח.). אסור למעשר. למעשר שני הנאכל בירושלים (שם יח:). הוחזק אין. אם נתכוין הוא דהויא טבילה לחולין (שם יח.). טבל ולא הוחזק. לא נתכוין לשם טבילת טהרה אלא לרחיצה בעלמא (שם יח:). הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה וכשראה דברי חכם וישרו בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויה מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותן (ביצה ב:). מתעסק בקדשים. שוחט קדשים ולא בכוונה אלא כמתעסק בדברים אחרים (זבחים מז.) או: מתעסק בסכין לחתוך דבר אחר ושחט בהמת קדשים (מנחות קי.) או: כגון מתעסק בסכין להגביהו או לזרקו ושחט בקדשים, שלא נתכוין לשום שחיטה, אבל נתכוין לשום שחיטה בעלמא כשר אלא שלא עלה לבעלים לשם חובה (לעיל יג.).